

- *Аналіз термогазодинамічного стану нового безпечного конфайнменту і об'єкта «Укриття» (доповідач — доктор технічних наук П.Г. Круковський)*
- *Про заходи із забезпечення централізованого доступу до зарубіжних баз наукової інформації та представлення періодичних видань НАН України у провідних наукометричних базах (доповідач — академік НАН України А.Г. Загородній)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Ф. Мачулін)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ 15 січня 2014 року

Учасники засідання Президії НАН України заслухали доповідь завідувача відділу моделювання процесів тепломасообміну в об'єктах енергетики і теплотехнологіях Інституту технічної теплофізики НАН України доктора технічних наук **Павла Григоровича Круковського** на тему «**Аналіз термогазодинамічного стану нового безпечного конфайнменту і об'єкта «Укриття».**

У доповіді було представлено докладну інформацію про призначення, конструкцію та хід будівництва нової захисної споруди об'єкта «Укриття» Чорнобильської АЕС — Нового безпечного конфайнменту (НБК), який має гарантувати безпеку цього об'єкта на найближчі 100 років і дати можливість у майбутньому вилучити паливовмісні матеріали та кондиціонувати їх для подальшого безпечного зберігання. Конфайнмент — це унікальний інженерно-технічний багатофункціональний комплекс, основним завданням якого є перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему. НБК дасть змогу обмежити радіаційний вплив об'єкта «Укриття» на навколишнє середовище, причому як під час нормальної його експлуатації, так і в разі виникнення аварійних ситуацій, які можуть статися в процесі демонтажу нестабільних конструкцій чи під час виконання робіт з вилучення ядерного палива.

Новий безпечний конфайнмент складається з основної споруди, яка має аркову конструкцію, систем контролю і підтримки експлуатації та допоміжних споруд. Однією з найважливіших систем підтримки експлуатації конфайнменту є система вентиляції, яка має забезпечувати функціонування НБК.

Проектування, будівництво та введення в експлуатацію НБК здійснює міжнародний консорціум NOVARKA. Завершення будівництва заплановано на кінець 2015 р. Після проведення тендера консорціум NOVARKA доручив фахівцям Інституту

Доповідь доктора технічних наук
Павла Григоровича Круковського

технічної теплофізики НАН України виконати відповідні роботи з аналізу працездатності системи вентиляції та термогазодинамічного стану конфайнменту за різних кліматичних умов його експлуатації.

Учені Інституту розробили оригінальну тривимірну розрахункову модель термогазодинамічного стану НБК, об'єкта «Укриття», фундаментів і ґрунтів з урахуванням основних фізичних процесів, що виникають у цій складній системі.

Модель пройшла всебічне тестування та перевірку відповідності експериментальним даним. На її основі виконано цикл досліджень з аналізу термогазодинамічного стану та вологості НБК і об'єкта «Укриття», який дозволив перевірити працездатність і провести оптимізацію складної системи вентиляції НБК в умовах нормальної та аварійної експлуатації, а також виявити умови утворення радіоактивного конденсату на поверхнях НБК та об'єкта «Укриття» при зміні сезонів року і довгостроковій експлуатації конфайнменту.

Результати досліджень засвідчили працездатність системи вентиляції в діапазоні заданих кліматичних умов. Розроблену тривимірну модель термогазодинамічних процесів у НБК і об'єкті «Укриття» планується також використати для аналізу та прогнозування поширення

радіоактивного пилу всередині й викидів за межі НБК під час демонтажу будівельних конструкцій об'єкта «Укриття».

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон, керівник відділення Інституту проблем безпеки АЕС НАН України В.О. Краснов, начальник інженерно-технічної служби Групи управління проектом Чорнобильської АЕС С.Ю. Дерюга, директор Інституту технічної теплофізики НАН України академік НАН України А.А. Долінський.

У виступах було відзначено актуальність і важливість робіт, виконаних ученими Інституту технічної теплофізики НАН України, підкреслено, що ці дослідження мають комплексний міждисциплінарний характер і потребують участі не лише теплофізиків, а й фахівців з проблем поводження з ядерними матеріалами, радіоактивними відходами та інших питань безпеки атомних електростанцій. Президія доручила відділенням фізико-технічних проблем матеріалознавства, фізико-технічних проблем енергетики і ядерної фізики та енергетики НАН України підготувати пропозиції щодо участі їх установ у подальших роботах з побудови конфайнменту.

* * *

Далі Президія НАН України заслухала доповідь віце-президента НАН України академіка НАН України **Анатолія Глібовича Загороднього** про заходи із забезпечення централізованого доступу до зарубіжних баз наукової інформації та представлення періодичних видань НАН України у провідних наукометричних базах.

Розвиток інформаційного забезпечення фундаментальних і прикладних досліджень установ НАН України, а також представлення їхніх розробок у світовому науково-інформаційному просторі мають велике значення для підвищення ефективності вітчизняної академічної науки та її більш глибокої інтеграції до європейського і світового наукового співтовариства.

У доповіді було зазначено, що починаючи з 2006 р. Національна бібліотека України

ім. В.І. Вернадського здійснює централізовану передплату доступу до зарубіжних баз наукової інформації. Перелік баз визначається заявками установ НАН України, обсягами фінансування та статистикою використання цих ресурсів. Однак у 2011–2013 рр. кошти на передплату виділялися в менших обсягах і надходили зі значним запізненням, що зумовило скорочення у 2–3 рази обсягу інформаційних ресурсів, одержаних українськими науковцями в цей період.

У 2013 р. було здійснено низку заходів, спрямованих на кардинальне поліпшення організації цієї справи. Так, за ініціативою НБУВ та за сприяння Держінформнауки України Кабінет Міністрів України прийняв постанову (від 09.10.2013 № 741), яка уможливила здійснення передоплати онлайн-доступу до зарубіжних баз наукової інформації та користування ними впродовж цілого року. Крім того, НБУВ та Видавничий дім «Академперіодика» НАН України за підтримки Інформаційно-бібліотечної та Науково-видавничої рад НАН України провели консультації із зарубіжними корпораціями — інтеграторами баз наукової інформації Elsevier, EBSCO, Springer, Euro-monitor International, а також Державною публічною науково-технічною бібліотекою Росії, Президентською бібліотекою ім. Б.М. Єльцина щодо розширення доступу академічних установ до їхніх баз даних, у тому числі й на безоплатній основі.

У 2013 р. НБУВ забезпечувала доступ для 57 установ НАН України за погодженими IP-адресами до баз даних Elsevier, EBSCO, IOP Science (Institute of Physics Publishing); для окремих установ НАН України — до бази Інспрес, а також на пільгових або тестових умовах — до баз ARDI (Access to Research for Development and Innovation), BioOne (за підтримки асоціації «Інформатіо-Консорціум» у співробітництві з Electronic Information for Libraries), Електронної бібліотеки дисертацій Російської державної бібліотеки, Електронного читального залу Президентської бібліотеки ім. Б.М. Єльцина, Polpred.com (Росія) та East View (МДУ ім. М.В. Ломоносова).

Доповідь академіка НАН України
Анатолія Глібовича Загороднього

Забезпечення у 2014 р. централізованого доступу до зарубіжних баз наукової інформації залежатиме від розмірів фінансування. Для збереження обсягів надання доступу до 4 провідних баз даних хоча б на рівні минулого року потрібно щонайменше 7,5 млн грн.

Для ефективного і повноцінного розвитку вітчизняної академічної науки не менш важливим питанням є представлення періодичних видань НАН України у провідних наукометричних базах, насамперед у Scopus. І хоча Академія за цим показником посідає кращі позиції, ніж інші наукові відомства, наявний рівень не можна вважати прийнятним. Так, в Україні видається 1804 наукові журнали, 271 з яких — у НАН України. З них у наукометричній системі SciVerse Scopus проіндексовано 47 журналів (у тому числі 33 академічних), що становить менш як 4% від загальної кількості видань, а в системі Web of Science — усього 18 журналів (з них 16 академічних), що становить 1% від загальної кількості наукової періодики. Причини такого становища зумовлені недостатнім обсягом передплатних послуг; невідповідністю українських журналів вимогам світових наукометричних систем; пасивністю редколегій.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон, голова Науково-видавничої ради НАН України академік НАН

України Я.С. Яцків, академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України академік НАН України О.С. Онищенко, генеральний директор Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського кандидат історичних наук В.І. Попик, академік-секретар Відділення біохімії, фізіології та молекулярної біології НАН України академік НАН України С.В. Комісаренко. У виступах було зазначено, що обговорювані питання мають ключове значення для інформаційного забезпечення наукових досліджень.

Президія НАН України доручила НБУВ здійснити на основі процедури відкритих торгів закупівлю онлайн-доступу до зарубіжних баз наукової інформації для користувачів бібліотеки, а також для установ НАН України як зовнішніх користувачів її ресурсів. Вирішено вважати пріоритетом закупівлю доступу до баз даних компаній Elsevier (включно зі Scopus), EBSCO, Inspec, IOP Science, Institute of Physics Publishing. Серед заходів для поліпшення ситуації з представленням періодичних видань НАН України у світових наукометричних базах передбачено систематичне проведення за участю спеціалістів корпорацій Elsevier, EBSCO, Springer та ін. практичних семінарів для науковців, представників редколегій, працівників редакцій та бібліотечно-інформаційних підрозділів установ НАН України з питань використання зарубіжних баз даних і приведення академічної періодики у відповідність з вимогами наукометричних систем.

* * *

Далі учасники засідання заслухали та обговорили питання про присудження Золотої медалі імені В.І. Вернадського Національної академії наук України, яка є найвищою відзнакою НАН України і присуджується за видатні досягнення в галузі природничих, технічних та соціогуманітарних наук, наукові праці, відкриття та винаходи, що мають велике наукове й практичне значення. За результатами конкурсу 2013 р. Золоту медаль імені В.І. Вернадського НАН України було присуджено академіку НАН України **Олександрі Миколайовичу Гузю** та іноземному члену НАН України професору **Герберту Мангу** (Herbert Mang) за визначні досягнення в галузі механіки деформівних тіл.

* * *

Президія НАН України заслухала також інформацію про заходи з економного та раціонального використання державних коштів; про хід підготовки та видання Енциклопедії сучасної України.

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Затверджено:

- доктора технічних наук **Мінеєва Сергія Павловича** на посаді завідувача відділу керування динамічними проявами гірничого тиску Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України;
- кандидата геолого-мінералогічних наук **Побе-режського Андрія Володимировича** на посаді завідувача відділу геології і геохімії твердих горючих копалин Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України;
- кандидата геолого-мінералогічних наук **Дудка Ігоря Васильовича** на посаді завідувача відділу геохімії осадових товщ нафтогазоносних провінцій Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України;
- доктора економічних наук **Єгорова Ігоря Юрійовича** на посаді завідувача відділу інноваційної політики, економіки та організації високих технологій Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України»;
- доктора економічних наук **Одотюка Ігоря Васильовича** на посаді головного наукового співробітника Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України».

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- першого Президента України кандидата економічних наук **Кравчука Леоніда Макаровича** за визначний особистий внесок у наукове дослідження проблем зовнішньої і внутрішньої політики України;
- члена правління ТОВ Керуюча Компанія «Рэйл-ТрансХолдинг» доктора технічних наук, професора **Чепурного Анатолія Даниловича** за багатолітню плідну працю вченого, конструктора і інженера та вагомі творчі здобутки у професійній діяльності.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- завідувача відділу Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України доктора хімічних наук, професора **Великанову Тамару Яківну** за багатолітню плідну творчу працю в галузі фізико-хімічного матеріалознавства та вагомні наукові здобутки;

- головного наукового співробітника Головної астрономічної обсерваторії НАН України доктора фізико-математичних наук **Павленка Якова Володимировича** за багатолітню плідну наукову працю та особисті творчі здобутки в галузі фізики зір і субзоряних об'єктів;

- почесного директора Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України члена-кореспондента НАН України **Черевченко Тетяну Михайлівну** за невтомну працю вченого-ботаніка, організатора садово-паркового будівництва і просвітника-еколога та вагомні професійні здобутки у збереженні і збагаченні природно-заповідного фонду України.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- завідувача відділу Інституту металофізики ім. Г.В. Курдюмова НАН України члена-кореспондента НАН України **Ковалю Юрія Миколайовича** за багатолітню плідну працю вченого-матеріалознавця й організатора наукових досліджень у галузі фазових перетворень у твердому тілі, вагомні творчі здобутки та особистий внесок у підготовку наукових кадрів;

- завідувача відділу Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України кандидата геолого-мінералогічних наук **Куровця Ігоря Михайловича** за багатолітню плідну працю вченого та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі нафтової геофізики;

- водія I класу автотранспортного засобу Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України» **Чайчевського Івана Паримоновича** за багатолітню сумлінну працю, бездоганне виконання посадових обов'язків та високий професіоналізм.